

La Gossa Sorda durant un concert.

El salt de La Gossa Sorda

Amb ‘L’últim heretge’ la banda cerca ampliar el radi d’acció a l’escena estatal

XAVIER ALIAGA Oliva

Més, d’una dècada llarga després de la seua fundació, el 1999, La Gossa Sorda, la multitudinària banda nascuda a Pego, s’ha posat a la butxaca milers de fidels arreu del domini lingüístic i ha generat una legió de grups que segueixen l’estel de *hard-core*, *ska*, folk rock i *reggae* deixat per ells i per l’altre tòtem del mestísatge musical valencià, Obrint Pas. Moment de fer un pas més: sota el guiatge d’una discogràfica valenciana amb implantació estatal, Maldito Records, busquen ampliar el radi d’acció amb un nou disc, el quart, *L’últim heretge*, inspirat en la figura del mestre Gaietà Ripoll, la darrera víctima de la Inquisició espanyola el 1826.

Els assaltem a Oliva, enmig d’un dels assajos per a la gira del disc. Després d’actuar a la Sala Apolo de Barcelona, dissabte dia 19 presenten el disc a Pego, en un concert amb Delinquentes com a teloners de luxe. En el soterrani d’un antic saló recreatiu, abandonat i polsegós, però més espaiós que el seu local habitual, La Gossa Sorda posa a punt el directe devastador i incendiari que els ha fet tan populars sota la supervisió de Jaume Faraig, productor del disc i tècnic de so. Treballen, bàsicament, la cadència del concert, la conjugació dels moments més festius i climàtics amb els episodis d’assossec relatiu. Engalzar onze músics no és una tasca fàcil. Però el mecanisme està greixat pels anys de concerts, cada vegada davant audito-

ris més amplis. El cantant i líder de la banda, Josep Nadal, i el baixista Jordi Martí, incorporat a La Gossa Sorda durant la gira de *Saó* (2008), ens parlen en una pausa del nou disc i del creixement com a grup.

El canvi de segell, de fet, respon a això. “En la mesura que el grup va avant necessitem algú amb infraestructura. [Maldito Records] És una empresa gran, amb molt de potencial, i a més és gent d’ací, amb oficines a València. Nosaltres tenim el circuit dels Països Catalans totalment cobert i l’altre, l’estatal, és el que ens interessa ara”, confessa obertament Nadal. És un moment propici: bandes com Betagarri i els mateixos Obrint Pas —o el que és el mateix: les llengües perifèriques— estan arribant al circuit estatal. Llavors

hem d’apostar per això, consolidant el que ja tenim i, fins i tot, mirant cap a altres indrets d’Europa”. “L’orella comença a acostumar-se a unes altres llengües que no siguin castellà o anglès. És un bon moment”, afegí Martí.

“L’orella comença a acostumar-se a unes altres llengües que no siguin castellà o anglès”

Això no afecta el seu perfil combatiu. “Potser no siga casualitat que la darrera víctima de la Inquisició haja estat ací, en aquest País Valencià tan conservador i ultracatólic. Ens sembla-

va interessant recordar-ho i donar veu també a la part dels mestres, el conflicte que hi ha amb l’educació per aquesta manera de pensar tan retrògrada i carca”, al·leguen. Un crit de revolta que estenen a uns altres aspectes de l’actualitat, com ara la corrupció, el consumisme i les conseqüències de la crisi econòmica. “S’ha passat de l’escola franquista a l’educació a través de la televisió, una cosa terrible”, conclouen. Continguts densos alleugerits per descàrregues d’humor dosificades: “Gràcies a Déu, m’he fet ateu”, diu un dels versos. “Nosaltres també som un poc així, amb un toc de mala llet idiosincràtic. Tractem de ser honestos amb les lletres, fidels a nosaltres”, argumenten.

PASSA A LA PÀGINA 2

PUNT DE MIRA

Ontinyent

Joan F. Mira

Estic pensant, seriosament, a traspasar els meus comptes corrents, els meus pobres estalvis modestíssims després de tants anys de guanyar-me un jornal, i tot el que tinga relació amb la circulació dels meus diners, a la darrera institució bancària que encara podem dir pròpia i valenciana. És a dir, a

Caixa Ontinyent, si no estic mal informat (amb la premsa i amb la televisió, no se sap mai). No crec que em done mes beneficis, ni interessos més alts ni cap avantatge tècnic o pràctic, però seria un descans de l’ànima, un petit gest de resistència última, un mínim gest de patriotisme. Com els gals d’Astèrix, que sabien que el seu poble era l’únic que encara no s’havia sotmés a l’imperi global, al poder de Roma i dels seus generals, cònsols i procònsols, delegats, comerciants, concessionaris de vies públiques, canvistes i prestadors, i tot allò que dóna substància i pes a la força dels diners i de les armes. Sé també que a la vila d’Ontinyent no deu

haver-hi cap druida que fabrique la poció màgica que permet resistir en minoria les investides imperials, però en aquest cas, i de moment, el valor del gest tindria un caràcter discretament històric. Escoltar i veure el senyor Francisco Camps presentant la rendició incondicional de Bancaixa com si fóra un èxit històric, com si fóra una victòria d’aquesta comunitat (comunitat de veïns mal avinguts, mal governats i pitjor pensats) ja ni tan sols valenciana, em feia sentir calfreds a les entranyes. Deu ser que els escriptors, fins i tot sense ser poetes, som sempre una mica sentimentals. O deu ser que els que tenim el tracte amb les idees com a

part de l’ofici, tenim les fibres del cervell massa sensibles. O siga, que s’ha acabat. Començà amb la liquidació del nom del país, acordada pels uns i pels altres. Continua amb la marginació i el menyspreu de l’idioma propi, compartida. Continua encara amb la destrucció entusiasta del patrimoni urbà i natural, igualment repartida. I es consuma amb la renúncia a qualsevol poder de decisió en el camp financer, i per tant econòmic, indiscretament pactada. S’ha acabat. Comencem de zero. Fent literatura, i fent, si pot ser, una miqueta de política. Si pot ser. O portant a Ontinyent els pocs diners que ens queden.

JOSEP VICENT FRECHINA Crític musical

“No s’ha de ser nacionalista per a escoltar música en valencià”

JUAN MANUEL JÁTIVA València

Massalfassar, amb poc més de 2.000 habitants, té una de les primeres colles de dimonis que es crearen al País Valencià, celebra anualment la trobada més important de *cantaors* d’aquest territori i té un café anomenat L’Infern on tant s’estrena l’àlbum d’Urbàlia Rurana i Primera Nota com presenten els seus llibres Joan Francesc Mira, Jordi Mata o Marc Grannell. Darrere d’aquestes coincidències està Josep Vicent Frechina, coordinador de *Caramella*, l’única revista de música i cultura popular de l’àmbit de parla catalana; programador musical de la Fira de Manresa; secretari dels Premis Ovidi i president de la Federació d’Instituts d’Estudis Comarcals del País Valencià. Bona part d’aquesta activitat diversa es reflecteix en *La Caseta del Plater*, un bloc de referència en qüestió de cultura popular i música en valencià, que mostra la personalitat múltiple, cosmopolita i radical de Frechina. “Em sorprén la gent que no sap escoltar més que una classe de música i no s’obliga a les altres”, diu aquest professor de física de l’American School que posa en el seu *Ipod* el cant d’estil d’Evaristo juntament amb el rock independent de Fleet Foxes.

Pregunta. Com es converteix la Colla de Dimonis de Massalfassar en un instrument d’agitació cultural?

Resposta. Primer de tot crearem una mena d’associació d’associacions del poble i, per donar-li un *leit motiv* que anara més enllà de la reivindicació veïnal, concebérem la colla de Dimonis. La Colla es va menjar el col·lectiu, perquè resultà ser un instrument

més poderós per a projectar-se fora i programar coses. Era el 1991 i acabava d’eixir Urbàlia Rurana, que han sigut transcendents en el desenvolupament de la Colla, i la música folk va marcar la nostra identitat musical.

P. Centenars de músics i *cantaors* han passat per les catorze edicions del Cant al Ras. Com ha estat possible atraure a un poble com Massalfassar tants músics i públic?

R. Cant al Ras no va nèixer

“Jo crec que al país li costa molt descobrir els seus talents, perquè és molt lent de reflexos”

“2009 ha estat l’any en què més discos s’han fet de tota la història de la música en valencià”

com un festival. Amb Toni Torregrossa volíem lligar la trobada de *cantaors* de Solc, un festival del Lluçanès, amb l’esperit de la trobada d’acordionistes d’Arsèguet, als Pirineus. Parle d’aqueix esperit que fa que la gent s’interesse no només per eixir a l’escenari, sinó també pel sarau posterior, per l’espontaneïtat de posar-se a tocar en rogles fins a les sis de la matinada. Volíem que els músics vingueren per gaudir sense les tensions d’una actuació convencional.

P. Com s’ha aconseguit mantenir-lo quinze anys després sense suport institucional?

R. Açò és possible perquè els

músics volen que seguisca i són ells els que subvencionen Cant al Ras, que s’autofinança amb només un tiquet per a sopar. Tots els músics hi vénen debades, perquè volen. Hi ha hagut persones que, quan actuaren en el Cant al Ras, ningú no sabia qui eren i després han sigut la bomba. Pep Botifarra, per exemple, va venir-hi com a espectador fa 10 anys, quan era poc conegut, l’animàrem a cantar uns cants de batre i l’efecte sobre el públic va ser espectacular.

P. Consideres que fenòmens com el Botifarra necessiten temps per a calar, o son un símptoma de miopia i de peresa cultural?

R. Jo crec que al país li costa molt descobrir el seus talents, perquè és molt lent de reflexos. Açò és el que ha passat amb Miquel Gil, que va viure una travessia del desert fins que, després de tenir un èxit molt gran a Catalunya, se’l reconeguera ací. En el cas del Botifarra, és distint, perquè era difícil descobrir-lo enmig d’un grup de danses, i el Botifarra triomfa en el moment en què es presenta a soles i se li serveix ben servit. Aqueix ha sigut un altre dels condicionants d’aquest país, la dificultat de mostrar l’artista en condicions perquè el públic pugua rebre’l i valorar-lo en la mesura justa.

P. Què ha passat amb l’eclosió de festivals folk que hi hagué en els 90 al llarg del País Valencià?

R. Aqueix impuls està ara una mica en retrocés, però en aquests moments tenim una de les escenes més potents d’Europa. Si l’escena folk actual haguera estat en un país normal amb una indústria normal, València seria ara una potència del folk a escala mundial, perquè hi ha unes quan-

El crític musical i animador cultural Josep Vicent Frechina, fotografiat a la ciutat de València. / JESÚS CÍSCAR

tes generacions de músics en actiu. Des d’Al Tall i Carraixet a la segona onada d’Urbàlia i Miquel Gil, o l’última de Carles Dénia, Botifarra, Mara Aranda, Aljub, que configuren una conjunció de qualitat, quantitat, energia i experiència que mai s’havia produït.

P. I pel que fa al rock?

R. Hi ha una escena molt dinàmica, però encara precària. La generositat dels grups ha aconseguit que el 2009 siga l’any en què més discos s’han fet de tota la història de la música en valencià. Les fronteres dels estils s’han permeabilitzat, no només en el terreny artístic, sinó també pel que fa al públic, perquè als mateixos

que escolten la cançó de Feliu Ventura els pot agradar Voltor, que és un grup de nu metal. L’únic problema és que encara els artistes s’agrupen per l’idioma, potser els agrada tant Voltor com Feliu Ventura perquè ho fan en valencià. I açò és una mica perillós. No es pot partir del prejudici que per a escoltar música en valencià s’haja de ser nacionalista. Aqueixa actitud resistencialista de trinxera és necessària quan la situació és crítica, però contraproduent en un moment d’explosió creativa com ara. La música en valencià necessita sobretot trobar el seu públic, i ha de ser com més ampli millor. És inte-

El gir ‘metal’ de La Gossa Sorda

La banda reconeix els inconvenients de ser referents

VE DE LA PÀGINA 1

Sinceritat a prova de tabús: al disc hi ha un tema, *Babaloco*, que aporta una imatge gens idealitzada de Barcelona adornada amb ironia per les veus de les cantants de Soul Atac, que també col·laboren en un altre tall. En aquella ciutat, la seguretat d’un local “on podríem estar sonant perfectament” no va deixar entrar els músics de La Gossa Sorda perquè no donaven “el perfil”. “Això et fa reflexionar”, asseguren. I en una clau més relaxada, es pregunten per la dificultat de traslladar al directe els cors femenins del disc: “Serà tot un *handicap*, encara no ho tenim resolt”, diuen entre rialles.

Una altra curiositat: la primera intenció era titular el disc amb la cèlebre frase de Jaume I “Vergonya, cavallers, vergonya!”. Els veterans Al Tall s’hi avançaren. Aleshores, La Gossa Sorda va demanar la seua col·laboració en el tema *Cavallers*. La frase, finalment, hi apareix. Una posada en comú amb una banda mítica, que “escoltàvem a casa quan érem menuts”. Això i que Al Tall diguera que havia estat “un honor”, els ha omplert de goig. Musicalment, en *L’últim heretge* estan totes les senyes d’identitat estilística de la banda, però hi ha més protagonisme de la distorsió. El so s’ha endurit. “No és una cosa planificada, és un

gir que ha nascut. Aquesta vegada hem tingut menys autocensura. I contribueix que hi ha entrat gent nova”, diu Nadal en referència al mateix Jordi Martí, “músics d’una tradició més *metal*, però no era una concepció prèvia”.

La Gossa Sorda no neguen haver-se convertit en un referent. Però això també té inconvenients: l’octubre passat, un article de Nadal al seu bloc va remoure els fonaments del nacionalisme sobiranista en plantejar que el movi-

ment havia de valencianitzar-se si volia sobreviure. “Crec que aquella polèmica va ser positiva. Si ho vaig dir és perquè ho tenia parlat amb molta gent. De vegades la imatge que es té a Catalunya del País Valencià està més distorsionada que a l’inrevés. I no podem amagar la nostra opinió pel fet de ser referents”, sentència Nadal.

Fugim a terrenys més agradosos. Tot i ser una icona de l’eclosió del rock amb dolçaina, La Gossa Sorda simpatitza amb la diversificació estilística de l’escena musical al País Valencià. “És una passada”, resumeix Martí, “el fet que la música en valencià s’obliga a contextos diferents al de l’*ska* amb dolçaina per a nosaltres és una gran notícia. Demuestra que la nostra llengua és capaç d’entrar en terrenys diversos”. “A voltes se’ns ha atacat per la preponderància de l’escena *ska*”, recorda Nadal, “però nosaltres fem el que ens agrada i hem apostat per compartir escenari amb gent de tots els estils. A més, tinc un bar i faig un programa de ràdio i hi pose música de tota mena. És una cosa per la qual aposte des que tinc catorze anys”.

ressant el que fa Mésdemil, una empresa que busca el públic del hip hop presentant propostes en valencià i en castellà mesclades, trencant el gueto.

P. Com us atrevireu amb una

aventura editorial com *Caramella*, per a tot l'àmbit lingüístic català?

R. Jo sempre he estat ficat en revistes, com ara *La Roda del Temps*, que es va comprometre

amb la defensa de L'Horta i va tenir bastant de prestigi a la comarca. Després, amb l'efervescència de l'àmbit associatiu i l'escena folk dels 90, vaig veure que el país bullia i no hi havia un vehicle d'expressió per a mostrar-ho. Vaig proposar el projecte de *Caramella* a les associacions Solc, del Lluçanès, i la Carrutxa de Reus, amb les quals teníem bastant relació, i hi acceptaren. El projecte ha tingut una resposta impressionant i entusiasta entre lectors, músics i entitats.

P. Com a president de la Federació d'Instituts Comarcals, com valora la situació actual d'aquesta xarxa?

R. Els centres d'estudi necessiten repensar-se en l'actualitat. Són en total 20 centres amb quasi 8.000 membres, però la importància a escala organitzativa i dinamitzadora que tenen no acaba de fer-se visible més enllà de la comarca. Quan nosaltres començarem féiem allò que anomenem "investigació protesta": Si vols que el patrimoni es conserve, una línia de combat és documentar-lo i demostrar per què açò és important i s'ha de conservar. Jo crec que hem aconseguit coses en aqueix aspecte, però cada vegada veig al model menys futur. Els que serien el relleu generacional natural dels que estan al capdavant no s'identifiquen amb el model actual.

NOTES DE CAMBRA

Nemine parco

Manuel Baixauli

Al taller, mentre llig còmodament assegut, algun detall que no identifique, una diferència mínima entre la lectura d'avui i la d'altres dies, m'inquieta. La llum no és mai igual, d'un dia —ni d'un instant— a un altre; la pàgina que llig, tampoc; jo no sols vist distint, sinó que tampoc sóc el mateix. Tot canvia, tot flueix, tot es mou. De fet, sabem que som vius perquè les coses es menegen. Només els morts ignoren el moviment. Però sempre ha estat així. Què és, doncs, el que m'inquieta?... Ho deixo córrer, no vull entreindre. Abans de reprendre la lectura faig un colp d'ull, però, al rellotge de paret. I, ves per on, tot i que he vingut a les 9.00, i que només fa una estona que llig, les busques del rellotge marquen les 5.38. Impossibile. Parat. Heus ací el misteri: el seu tic-tac, un tic-tac d'escàs volum, un baix continu que m'acompanya sempre que sóc al taller, ha desaparegut. I la seua absència, dic, m'inquieta. Li canvie la pila, el pose a hora. Tic-tac, tic-tac, tic-tac... És un soroll antic; el rellotge penjava, fa molts anys, al despatx de la botiga del meu pare. Quan el pare es jubilà, me'l vaig agenciar. On és, ara, el meu pare? On són aquell despatx i aquella botiga? On són tantes persones i veus i olors i racons que aquest tic-tac acompanyava? Mire fixament el rellotge: l'agulla dels segons avança i s'engul, a poc a poc però sense treva, la meua vida. Se m'engul. I no sols

a mi. S'ho menja tot. També als qui em llegiu. Aquest tic-tac entranyable, casolà, aquest tic-tac d'aire inofensiu, és un corcò desprietat. Ell s'emporta o degrada allò que estimem, ell ens roba els braços, ell ens priva de l'agilitat, de la força física, de la salut, ell

Pense en tot allò que he estimat i ha desaparegut

fulmina la bellesa. Pense en tot allò que he estimat i ha desaparegut, en tants instants que no tornaran, en tanta passió inútil. Una mosca aterra damunt la taula. Què l'in queda, de vida? Un dia, dos, tres...? I a mi, què me'n queda? Examine l'habitació: molts objectes em sobreviuran, però un dia també seran devorats per

ell. "*Nemine parco*", vaig llegir un dia, dalt la porta d'un cementeri. "No perdone ningú". Vora la inscripció hi havia, toscament dibuixats, una calavera i un rellotge d'arena. "*Nemine parco*". Pense en els meus avis —ja una mica difuminats—, en els pares, en els amics, en els fills... Com seran els fills dels meus fills? I els fills dels fills dels meus fills?... "No passa el temps, passem nosaltres", digué un amic de joventut del meu pare, un vespre que es trobaren, ja vells, a vora mar. En un dels quadres penjats davant meu, al taller, hi vaig escriure: "El temps corre sense cames". On penjarà d'ací a dos-cents anys? Sabran qui l'ha pintat, o el meu nom haurà perdut sentit, com l'han perdut tants noms que llegim a les lloses del cementeri? Mire el rellotge. "Tu, tu tens la culpa", pense. "Et llançaré contra la paret, t'esmicolaré". Ell, però, no s'immuta. I l'agulla dels segons avança. Tic-tac, tic-tac.

A MANERA DE TASCÓ

El subsòl de Finkielkraut

Vicent Alonso

Ja és remarcable que, en les primeres línies del seu darrer llibre, *Un cor intel·ligent* (Edicions de 1984, 2010), un pensador com Alain Finkielkraut corregisca la súplica del rei Salomó a Jahvé perquè li concedira un cor intel·ligent, comprensiu, tot derivant-la cap a poders més terrenals. És a la literatura, i no a l'Etern, a qui, amb esperances de ser escoltats, hem de sol·licitar l'instrument amb què podem donar compte dels problemes que ens preocupen. I no cal que m'entregués gaire a donar raons d'aquesta singularitat. Des de la filosofia, s'ha menyspreat tantes vegades la creació literària que tothom ja n'és sabedor, i no és imprescindible que a hores d'ara s'esmercen esforços a posar-hi els punts i les comes. Perquè, per a reblar el clau —hi ha escriptors bastant desinformats que haurien de prendre nota de la circumstància—, també des de la filosofia han aparegut gairebé sempre les veus més potents en defensa de la literatura com una activitat gens subsidiària quan es tracta de conèixer el món i les emocions a través de les quals l'home accedeix a parcel·les infranquejables des de l'ús exclusiu de la raó. Finkielkraut, doncs, que en diverses ocasions ha predicat que la filosofia no té el monopoli del pensament, posa els ulls en un material literari amb pes específic i d'autors poc sospitosos de no comptar entre els qui s'hi dediquen convençuts que fer literatura, que escriure sobre l'home i el món, comporta un compromís que excedeix el dictat generós de les muses, el deure cívic o la voluntat de repartir entreteniment. A Kundera, Grossman, Haffner, Camus, Philip Roth, Conrad, Dostoievski, Henry James i Karen Blixen devem les obres que el pensador llegeix i analitza amb la intenció de col·laborar en el desxiframent d'enigmes massa humans per no sentirlos com a propis. És cert que el millor comentari sobre un llibre sempre és pitjor que el llibre en qüestió, però si un té la paciència de contrastar l'un i l'altre, d'assistir al diàleg entre el creador enèrgic i el comentarista sagaç, tindrà també l'oportunitat de comprovar en la pràctica que la literatura, com tot l'art, no paga la pena sense aquest col·loqui universal que algunes obres generen amb el temps. Observar, en conseqüència, de quina manera Finkielkraut s'introdueix per exemple dins dels amagatalls significatius de les *Memòries del subsòl* de Dostoievski és un plaer ben recomanable. No debades, el pensador francès —segons contava en una entrevista de fa algun

temps— va descobrir la literatura tot llegint aquesta singular creació de Dostoievski que hauria de formar part de la llista de lectures obligatòries de les persones civilitzades. Reconec que el comentari m'ha semblat un pèl massa condensat, com si demanara oxigen, però d'una agudesa envejable. I estic convençut que més d'un lector d'aquestes singulars memòries se sentirà al·ludit quan observe que també Finkielkraut ha vist que el protagonista ni és un "herald contra l'imperialisme de la raó instrumental, ni un pertorbat", sinó un home corrent, un antiheroi en qui qualsevol de nosaltres es podria reconèixer. Qui no ha estat un adorador fidel d'aquell "Palau de Vidre" dostoievskià, és a dir, de l'omnipotència de la ciència i de la raó? I qui de nosaltres no

Alain Finkielkraut. / DANIEL MORDZINSKI

L'home accedeix a parcel·les infranquejables des de l'ús exclusiu de la raó

El pensador va descobrir la literatura tot llegint aquesta singular creació de Dostoievski

reconeixerà ara, com Finkielkraut afirma del mateix Dostoievski, que aquell "edifici espujant dels seus somnis" ha esdevingut "una gegantina presó correccional"? Finkielkraut s'esforça per construir un discurs analític que incorpore el text comentat perquè els lectors no troben a faltar l'obra analitzada. Ací, tanmateix, el seu esforç és més aviat estèril. Sense el de Dostoievski, el subsòl de Finkielkraut és prescindible. En conseqüència, cap lector hauria de dubtar sobre on acudir en primer lloc.

CARTES DE PROP

Al final i per força

Enric Sòria

La setmana passada, els diaris catalans, i especialment *La Vanguardia*, que sempre ha estat molt atenta a aquest tema, van dedicar un bon grapat de pàgines a la reunió de ministres de transports de la Unió Europea que havia tingut lloc a Saragossa. Sembla que ja tenen clar que és prioritària la construcció del corredor ferroviari mediterrani per a mercaderies; un corredor que hauria de connectar el port d'Algesires amb els de Rotterdam i Hamburg, passant per la costa i, per tant, per València i Barcelona. El conjunt d'empresaris valencians i catalans (i alguns murcians) que promou aquest corredor, agrupats en la Ferrmed, estaven d'enhorabona, i cal dir que havien rebut el suport decisiu del govern francès, que aposta per aquest corredor, dels tres possibles, perquè és el més barat i el més rendible, ja que connecta millor més bens amb més llocs. En èpoques de crisi, aquestes coses s'han de mirar molt.

A Aragó, la sospita que el corredor mediterrani serà el que acabarà imposant-se no ha fet gens de gràcia. Allà, ben comprensiblement, s'apostava per l'eix central, que de Sevilla i Madrid arribaria a França per Canfranc, passant per Saragossa. Els polítics i els empresaris aragonesos han aprofitat el fet que la reunió tenia lloc en aquesta ciutat, i han pressionat José Blanco perquè no descartara aquesta opció. Amb tot, tenien els números en contra, perquè les restriccions obliguen a ser realistes. Del tercer eix, el que passa per Irun, no se'n va parlar a Saragossa, i no deixa de ser estrany.

Puc entendre que els aragonesos estiguin molestos amb els catalans i els valencians, per-

què el que hi ha en joc és transcendental per a totes les economies implicades. D'altra banda, és trist que les diverses opcions es consideren excloents. No hi ha dubte que l'eix central beneficiaria l'economia aragonesa i les dels costats, i que, més tard o més d'hora, s'ha de fer. Però tampoc podem oblidar que passar una infraestructura d'aquestes dimensions pels Pirineus centrals ha de ser molt costós. L'eix mediterrani, en canvi, no solament s'ha de fer, és que ja s'hauria d'haver fet anys enrere, i si el centralisme radial que és inherent a la concepció hispànica de tot no fóra un tapau tan opac, la seua necessitat saltaria tant a la vista que no caldria ni parlar-ne. Si aquest corredor haguera funcionat des de fa una dècada,

costa. Si només volíem anar a París, passar per Saragossa ja significaria fer un revolt innecessari, però és que no volem que les nostres mercaderies vagin només a París. L'eix mediterrani ens connectaria ràpidament amb el port de Marsella i amb Itàlia, amb el port de Gènova i les grans àrees industrials de Torí i de Milà, mentre que també és la via més ràpida per a accedir, per la vall del Roina, a Suïssa, Alemanya i tot Centreuropa, que són llocs on tam-

L'eix central no pot competir perquè, comparativament, és irrellevant

sa per aquesta ruta nostra, a pesar dels obstacles que presenta una xarxa viària irresponsablement cara i obsoleta —el tram ferroviari entre Tarragona i Castelló encara és de via única, i això és escandalós—. La pèrdua de diners i d'oportunitats que això comporta és incalculable. En la costa hi ha els ports, les fàbriques, les collites, els turistes i bona part de la població de l'Estat, i els bens s'han de moure des d'on són fins a on els volen. L'eix central no pot competir amb el del mediterrani perquè, comparativament, és irrellevant. Una altra cosa seria si els aragonesos defensaven la connexió ràpida entre els ports mediterranis i atlàntics, de costa a costa, per la vall de l'Ebre. A ells els convindria i a nosaltres també. Però aquest és

Reunió de responsables polítics i empresarials a València pel corredor mediterrani. / SANTIAGO CARREGUÍ

l'economia espanyola ara mateix seria molt més competitiva i diversificada, no hauria depés tant de la perillosa hipoteca immobiliària i no ens veuríem com ens veiem. I l'economia valenciana, tant i més.

Les coses són com són, i ni la geografia ni el mapa de la riquesa són fàcils d'alterar per decret. Des del punt de vista valencià, el camí més ràpid per a arribar a Europa passa per la

bé volem anar. Hamburg i Rotterdam només marquen el final del viatge, però les estacions intermitges (i els enllaços que permeten) també són importants. La ruta de Canfranc no les té, o ens obligarien a fer un revolt més llarg encara, i això vol dir perdre temps i diners.

Des del punt de vista de l'Estat, la cosa també hauria de ser clara. De fet, ara mateix, la major part de la mercaderia ja pas-

un altre tema, i ací també la concepció centralista de les comunicacions tapa molts ulls. De moment, pel que fa a la connexió ràpida amb Europa, els interessos valencians i els de l'Estat haurien de coincidir, i és possible que la crisi force els nostres governants a acceptar una realitat que els desagrada i que no han aconseguit canviar, perquè no es pot —per l'absurda raó que no passa per Madrid.

DISSIDÈNCIES

Avales per a la vida

E. Cerdán Tato

Tot just acabar la guerra civil, la població reclusa va desbordar presons, camps de concentració i edificis habilitats per a tancar el personal republicà. Al començament del 1940, hi havia 270.719, detinguts, segons les dades de la Direcció General de Presons. Un era Miguel Hernández, que es va recórrer uns tretze d'aquells inicis establiments. "Turisme carcerari", anomenava el poeta sarcàsticament aquelles anades i vingudes, per una extensió d'absències de garanties legals. Molts d'aquells captius tractaven a tota costa d'obtenir avales de persones vinculades al franquisme, per salvaguardar la seua vida i la seua llibertat. Com el mateix Miguel Hernández. Miguel va escriure a sa casa reiteradament, perquè gestionaren certificats favorables a la seua excarceració. Va escriure a José María de Cossío, el qual, sens dubte, va ser un dels seus ferms valedors. I en va aconseguir alguns més, encara que, certament, per una raó o una altra, de poc li van servir.

Recorde que la primavera del 1974, un bon amic i empresari em va demanar que assistira a una reunió discreta, subreptícia, clandestina, en fi, que s'havia de celebrar en sa casa. I vaig assistir-hi. Em vaig trobar, en l'ampli saló d'aquell xalet dels afores de la ciutat, amb unes dotze o catorze persones que, majoritàriament m'eren conegudes. Abans de formalitzar-se la reunió i mentre preniem unes copes, l'amfitrió em va presentar Dionisio Ridruejo. "Enrique és escriptor i està en el Partit Comunista". Llavors, Dionisio Ridruejo em va dir quasi en un murmur: "Vaig fer tot el que vaig poder per un dels teus camarades més impressionants: Miguel Hernández". No va haver-hi més confidències ni comentaris. Vaig pensar que una revelació tan reservada no anava més enllà d'una cortesia amable i oportuna. Dionisio Ridruejo, després de dirigir la revista falangista *Escorial*, amb l'assistència de Laín Entralgo, de renunciar al càrrec de director general de Propaganda, d'allistar-se a la División Azul, va trencar amb el règim dictatorial i va assistir, al juny del 1962, al qualificat pel diari falangista *Arriba*, com "el contuberni de Munic", fet que li va costar el desterrament. Quan jo el vaig conèixer, havia fundat, o en això estava, una nova formació política de caràcter reformista i liberal: la Unión Social Demócrata Española, que s'integraria en la Plataforma de Convergència Democràtica que liderava el PSOE. Recorde que en aquella reunió estava també Vicent Ventura.

Però la referència a Miguel Hernández, que vaig considerar gest i gentilesa, anava més enllà del que em vaig figurar. Fa poc he llegit un article de Jesús David Ruiz Funes, en què reproduïx una carta de Ridruejo a José Ibáñez Martín, ministre d'Educació, i encara que no està datada, degué escriure-la a les acaballes del desembre del 39 o a la primera del gener del 40, i en la qual li diu: "El poeta —gran poeta— Miguel Hernández ha sigut condemnat a mort per acusacions greus. L'execució de la sentència, tot i ser justa, seria perillosa per a nosaltres, perquè podria ser la nova versió del 'cas Lorca' (...)". Ibáñez Martín li respon que Rafael Sánchez Mazas i ell mateix han recomanat al *Caudillo* la concessió de l'indult. Però, que curiós! Si la data de la carta del ministre d'Educació és del 7 de gener, i el poeta se'l va condemnar a mort el 18, què li demanaven? Hom no s'ha de fiar ni de les fonts documentals.

Recomanem...

NARRATIVA INFANTIL
per **ADOLF BELTRAN**

HI HAVIA UNA VEGADA UN PAÍS...

Carles Cano (Il·lustracions de Teresa Martí)
Edelvives, 2010
Mislata, 53 pàgines

Quan es viu en un país tan menut que no hi caben les pistes de tennis i la gent s'ha de conformar a jugar al ping-pong, pot semblar lògic que el rei caiga en la temptació de contractar un assessor de megaprojectes per a buscar-hi solucions. I pot passar que l'assessor propose com a solució envair uns altres països. Carles Cano, un dels autors de referència en l'àmbit de la literatura infantil i juvenil, desplega en aquest llibre una història tan simpàtica com intel·ligent.

DISCOS
per **XAVIER ALIAGA**

POESIA I GANIVETADES

In*digna
Mésdemil
Benaguasil, 2010

Ressaltar entre la cada vegada més fèrtil escena de mestissatge en català pot resultar difícil. Els catalans In*digna, però, debuten amb una concepció de rap fusió que, sense ser totalment original, sona fresca gràcies a la combinació de sòlides bases pròpies amb la guitarra espanyola. Això, a més d'un humor de pinzell més fi que moltes de les propostes mestisses i un single, Antiherois, de pegada indiscutible. Un encreuament entre SFDK i Macaco que agradarà als seguidors dels valencians Rapsodes.

ASSAIG
per **A. B.**

UNA NOVA NARRACIÓ DEL MÓN

Riccardo Petrella
Editorial Tres i Quatre
València, 2010

Enemic aferrissat de la globalització en clau ultraliberal, aquest economista i politòleg italià que assessora la Unió Europea i promou un contracte mundial de l'aigua, fa en aquest assaig una vibrant defensa de les seues opinions. A més d'escometre el capitalisme i el sistema liberal, Petrella centra la seua argumentació en la denúncia de la privatització de l'aigua i la mercantilització dels recursos, un fenomen que pot desencadenar en el futur conflictes bèl·lics.